

اینجا محل پُز والدین است

دیوار کشی دور بچه پولدارهای پایتخت

کیمیا ملکی: در حالی که تقویم به روزهای پایانی تابستان نزدیک می‌شود، برای بخش بزرگی از جامعه، «مهر» نه نمادی از بازگشایی مدارس که کابوسی از هزینه‌های سرسام‌آور است. شکاف طبقاتی که سال‌هاست در اقتصاد ریشه دوانده، اکنون به پشت نیمکت‌های کلاس درس رسیده و آن را به ۲ دنیای کاملاً متفاوت تقسیم کرده است. در یک سو خانواده‌هایی با سبدهای معیشتی لِرزان، درگیر مارتن خرید یک مداد ساده یا قیمت‌های نجومی هستند و در سوی دیگر مدرسی در شمال پایتخت با شهریه‌هایی که از مرز یک میلیارد تومان عبور کرده، آموزش را به یک کالای لوکس و نماد پرستیژ اجتماعی تبدیل کرده‌اند.

این گزارش صمت روایتی است از دوگانه تلخ آموزش برای همه در برابر آموزش برای طبقه خاص؛ جایی که کلاس‌های یوگا و تراپیست‌های خصوصی، جایگزین عدالت آموزشی شده و رقابت بر سر برند مدرسه، به چشم‌وهم‌چشمی‌های خانمان‌سوزی دامن زده است که آینده تربیتی نسل جدید را در هاله‌ای از ابهام فرو می‌برد.

مدارس لاکچری

رشد می‌کنند.

نتیجه این رویکرد، ایجاد جامعه‌ای دوقطبی است که از همان کودکی، مفهوم عدالت را درک نمی‌کند. این فرزندان در حباب‌های طلایی خود رشد می‌کنند، بدون آنکه تلاطم‌های اقتصادی واقعی را که هم‌سن‌وسال‌هایشان در مدارس دولتی یا حتی غیرانتفاعی‌های معمولی تجربه می‌کنند، حس کنند. کلاس‌های یوگا و مدیتیشن برای کودکان، شاید در ظاهر جذاب باشد، اما آیا این هزینه‌های گزاف، تضامین واقعی برای آینده درخشان هستند؟ یا صرفاً هزینه‌ای برای خرید اعتبار اجتماعی برای والدین است؟ این مدارس در واقع ویرانه‌هایی هستند که در آن، پرستیژ خانوادگی با یورو و دلار معامله می‌شود و متأسفانه، این چرخه

چشم و هم چشمی، به‌جای خردورزی، فخر فروشی را در میان والدین نهادینه می‌کند.

اینجا نسلی پرورش می‌یابد که ریشه در فرهنگ ایران دارد و بال‌هایی برای پرواز در جهان؛ این شعار فریبنده بسیاری از مدرسی است که در کوچه‌پس‌کوچه‌های زعفرانیه و نیاوران، درهای خود را تنها به روی صاحبان حساب‌های بانکی نجومی باز می‌کنند. شهریه‌هایی که از ۴۰۰ میلیون تومان شروع شده و تا یک میلیارد تومان در سال می‌رسد، دیگر تنها بهای آموزش بلکه هزینه ورود به یک کلوب اختصاصی است. مدیران این مدارس با لیست کردن امکاناتی که بیشتر به خدمات یک هتل پنج‌ستاره شبیه است تا یک محیط آموزشی، توجیهات خود را ارائه می‌کنند: «باغ‌مدرسه»، «کلاس‌های هوشمند»، «استخر»، «تراپیست خصوصی» و «زبان‌های خارجی متعدد» اما واقعیت این است که در پس این کلمات پرطمطراق، فرآیندی نهفته است که در اقتصاد به آن کالایی‌سازی آموزش می‌گویند. وقتی مدرسه به یک سرویس خدماتی لوکس تبدیل می‌شود، دانش‌آموز از یک موجود انسانی که باید بیاموزد، به یک مصرف‌کننده تبدیل می‌گردد. این مدارس با سخت‌گیری در پذیرش، حتی درخواست پاسپورت خارجی، نوعی غربالگری اجتماعی انجام می‌دهند تا مطمئن شوند تنها فرزندان طبقه مرفه در کنار هم

سرویس‌های میلیونی

در لیست هزینه‌های سال تحصیلی، یک ردیف‌هزینه وجود دارد که شاید حتی از خود شهریه هم بیشتر اعصاب والدین را خرد کند: هزینه سرویس مدرسه. وقتی پدری در فضای مجازی فاش می‌کند که برای سال دهم دخترش، علاوه بر ۵۶۰ میلیون تومان شهریه، ۱۳۵ میلیون تومان برای سرویس پرداخت کرده، یعنی آموزش به یک بیزینس چندلایه تبدیل شده است. این هزینه‌های پنهان، همان جایی است که سوداگران آموزش، بیشترین حاشیه سود را کسب می‌کنند.

افزایش ۴۰ درصدی هزینه‌های سرویس در عرض یک سال، نشان‌دهنده نبود هیچ‌گونه نظارت موثر یا تعرفه‌گذاری عادلانه است. مدارس لاکچری در این زمینه از «تلفنی معذوریم» استفاده می‌کنند تا قیمت‌های دل‌خواه خود را به خانواده‌ها تحمیل کنند. آن‌ها به خوبی می‌دانند که والدین در این طبقه اجتماعی، درگیر رقابتی خاموش هستند؛ رقابتی که در آن، کیفیت سرویس شاید حتی برند خودروی سرویس‌ا به نمادی از جایگاه اجتماعی تبدیل می‌شود. اما این فقط مشکل طبقه مرفه نیست. در مدارس عادی نیز هزینه‌های سرویس به دردی مشترک تبدیل شده است.

وقتی سیستم حمل‌ونقل عمومی مناسب برای دانش‌آموزان نداریم، خانواده‌ها ناچاراً به سرویس‌های خصوصی تن می‌دهند

که نه قانون مشخصی دارند و نه استانداردهای ایمنی تضمین‌شده‌ای. این هرج‌ومرج در بخش سرویس و خدمات جانبی مدرسه، عملاً

هزینه‌های تحصیل را برای خانواده‌ها غیرقابل‌پیش‌بینی کرده است. خانواده‌ای که بودجه‌بندی سالانه خود را بر اساس تورم پیش‌بینی می‌کرد، اکنون با شوک‌های ناگهانی در هزینه‌های جانبی روبرو می‌شود. در این فضای بی‌قانون، مدرسه تبدیل به یک پلتفرم فروش خدمات شده است که در آن، نه‌تنها دانش‌آموز، بلکه والدین نیز به مشتریانی سردرگم تبدیل شده‌اند. این چرخه، به‌طور مستقیم بر کیفیت آموزشی تأثیر می‌گذارد؛ چرا که ذهن والدین و دانش‌آموز، به‌جای یادگیری، درگیر حواشی مالی و هزینه‌های کمرشکن شده است. آیا وقت آن نرسیده که دستگاه‌های نظارتی، به جای نظارت بر ظاهر مدارس بر صورت‌حساب‌های نجومی آن‌ها تمرکز کنند؟

فرهنگ غلط لاکچری گرایی

شاید بدترین بخش ماجرا، نه در قیمت‌ها، بلکه در فرهنگ شکل گرفته پیرامون این مدارس باشد. ما شاهد نوعی سرمایه‌داری آموزشی هستیم که در آن، خانواده‌ها برای خرید پرستیژ، به رقابتی بی‌فرجام تن داده‌اند. جمله طلایی گزارش‌های میدانی این است: آیا این امکانات واقعاً کیفیت آموزش را تضمین می‌کند؟ پاسخ اغلب منفی است.

بسیاری از این مدارس، تنها ویرانه‌های پرزرق‌وبرقی هستند که محتوای آموزشی‌شان تفاوت چندانی با سیستم‌های استاندارد ندارد. این چشم‌وهم‌چشمی والدین، به نسل آینده منتقل می‌شود. وقتی فرزند یک خانواده از کودکی می‌آموزد که برای بهتر بودن باید مدرسه گران‌تر برود یا لوازم‌تحریر برند داشته باشد، در ناخودآگاه او این باور شکل می‌گیرد که ارزش انسان به دارایی‌هایش وابسته است. ما در حال پرورش نسلی هستیم که پیش از آنکه سواد خواندن و نوشتن بیاموزد، سواد مصرف‌گرایی لوکس را می‌آموزد. مدارس لاکچری، با تبلیغ کلاس‌های عجیب‌وغریب مثل یوگا، موسیقی و زبان‌های خاص، صرفاً نیازهای کاذب ایجاد می‌کنند تا بتوانند شهریه‌های نجومی خود را توجیه کنند. این مدل آموزشی، در تضاد کامل با ارزش‌های تربیتی اصیل ایرانی و انسانی است. مدارس باید مکان کشف استعداد باشند، نه تولید تمایز طبقاتی. متأسفانه، این نگاه مصرف‌گرایانه، سیستم آموزشی دولتی را نیز تحت‌الشعاع قرار داده است؛ به طوری که در مدارس دولتی هم، فشار برای خرید لوازم‌تحریر گران‌قیمت فانتزی برای عقب‌نماندن از هم‌کلاسی‌ها، به خانواده‌ها تحمیل می‌شود.

سخن پایانی

در نهایت، مهر امسال باید زنگ خطری برای تمامی سیاست‌گذاران و خانواده‌ها باشد. ما با یک بحران جدی روبرو هستیم؛ نه فقط در اقتصاد آموزش، بلکه در فرهنگ نگاه به آموزش. تبدیل شدن مدارس به بنگاه‌های اقتصادی لاکچری، نشان‌دهنده سقوط جایگاه علم در برابر سرمایه است.

این گزارش تنها روایت گرانی نیست بلکه روایت مرگ احتمالی عدالت آموزشی است. اگر این روند تمایزگرایی ادامه یابد، فردا روزی با نسلی روبرو خواهیم بود که زبان مشترک ملی‌شان، نه فرهنگ و ادب، بلکه پول و پرستیژ است. شاید وقت آن رسیده که خانواده‌ها، هوشمندانه‌تر عمل کنند و به جای چشم‌وهم‌چشمی در ویرانه‌های میلیاردی، به دنبال مدارس باکیفیتی باشند که انسان تربیت می‌کنند، نه مشتری وفادار مدارس لاکچری. در نهایت باید بگوییم آموزش، حق همگان است، آن را به حراج نگذاریم.

تورم در بازار مداد و دفتر

اگر در شمال شهر تهران، چرتکه‌ها با ارز خارجی می‌چرخد، در بازارهای نوشت‌افزار سطح شهر، خانواده‌ها درگیر تورم‌های افسارگسیخته‌ای هستند که جیب‌شان را خالی کرده است. نگاهی به لیست لوازم‌التحریر کلاس اولی‌ها، حقیقتی تلخ را فاش می‌کند: برای تهیه حداقل‌های آموزشی، یک خانواده باید دست‌کم یک میلیون و ۴۰۰ هزار تومان هزینه کند؛ رقمی که در ارزان‌ترین حالت ممکن محاسبه شده است.

قیمت مداد ساده که روزگاری کالایی مصرفی و ارزان بود، اکنون به عددی بین ۴۰ تا ۴۴ هزار تومان رسیده است. وقتی به سایر اقلام نظیر مدادتراش‌های رومیزی که تا ۱.۷ میلیون تومان قیمت دارند! یا جامدادی‌های فانتزی نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که چگونه بازار نوشت‌افزار از یک نیاز ضروری به میدان لوازم تجملی تبدیل شده است. بخش قابل‌توجهی از این تورم، ناشی از حباب‌های تبلیغاتی و ظاهر محصولات است. خانواده‌ها ناخودآگاه درگیر جریان مصرف‌گرایی شده‌اند چرا که بازار به‌گونه‌ای مهندسی شده که تمایز میان نیاز و خواسته برای دانش‌آموز کلاس

اولی از بین برود.

این وضعیت، فشار مضاعفی بر دهک‌های متوسط و پایین جامعه وارد می‌کند.

در حالی که مدیران مدارس لاکچری از دیوارهای بازی آموزشی سخن می‌گویند، خانواده‌هایی هستند که برای خرید یک دفتر ۸۰ برگ ساده یا یک بسته مداد رنگی معمولی باید هزینه‌ای بیش از توان اقتصادی خود بپردازند. افزایش قیمت‌ها در کالاهای اساسی مدرسه مانند دفتر و مداد حتی از نرخ تورم عمومی نیز پیشی گرفته است.

این یعنی آموزش، گام‌به‌گام در حال تبدیل شدن به یک امتیاز برای طبقات برخوردار است و دسترسی به آن برای قشر متوسط، روزبه‌روز سخت‌تر می‌شود.

در واقع ما با یک پارادوکس بزرگ مواجهیم: از یک سو، آموزش برای همه «اجباری» است، اما از سوی دیگر، ابزار آن روزبه‌روز «گران‌تر» می‌شود. این وضعیت، اضطراب والدین را در آستانه بازگشایی مدارس به اوج رسانده است؛ اضطرابی که ریشه در جیب خالی و نگرانی از کیفیت پایین آموزش دولتی دارد.

ردیف	شرح کالا	بازه قیمت پایه (تومان)	بازه قیمت لوکس/خاص (تومان)	توضیحات
۱	مداد ساده	۴۰,۰۰۰ - ۴۴,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰ - ۲۰۰,۰۰۰	برندهای فانتزی و خارجی
۲	مداد تراش	۵۰,۰۰۰ - ۱۲۰,۰۰۰	۹۵۰,۰۰۰ - ۱,۷۰۰,۰۰۰	ابزار لوکس رومیزی
۳	پاک‌کن	۳۰,۰۰۰ - ۶۰,۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰ - ۲۲۰,۰۰۰	طرح‌های فانتزی و لوکسوس
۴	خط‌کش	۵۰,۰۰۰	۱۶۵,۰۰۰ - ۱۹۵,۰۰۰	طرح‌های فانتزی و بلند
۵	مداد رنگی (بسته‌ای)	۷۰,۰۰۰	۴۰۰,۰۰۰ - ۶۰۰,۰۰۰	بسته‌های ابرقوس‌های لوکس
۶	دفتر (۱۵ برگ)	۱۳۰,۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰ - ۳۰۰,۰۰۰	طرح‌های ابرقوس‌های فانتزی
۷	ظرف لوا	۵۰۰,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	ظرف‌های خاص

بررسی قیمت لوازم‌التحریر در آستانه بازگشایی مدارس

در واقع ما با یک پارادوکس بزرگ مواجهیم: از یک سو، آموزش برای همه «اجباری» است، اما از سوی دیگر، ابزار آن روزبه‌روز «گران‌تر» می‌شود. این وضعیت، اضطراب والدین را در آستانه بازگشایی مدارس به اوج رسانده است؛ اضطرابی که ریشه در جیب خالی و نگرانی از کیفیت پایین آموزش دولتی دارد.